

ПРИРОДНІ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ НПП «ТУЗЛОВСЬКІ ЛИМАНИ»

Національний природний парк (НПП) «Тузловські лимани» є важливим об'єктом природно-заповідного фонду України. Територія парку складає 16 % площі Татарбунарського району Одеської області. За планами укрупнення районів НПП буде приєднаний до Білгород-Дністровського району.

Метою дослідження є вивчення природних рекреаційно-туристичних ресурсів національного природного парку «Тузловські лимани» Одеської області. Проблема є актуальною, оскільки оцінка туристичних ресурсів і територій є найважливішим механізмом управління розвитком туризму, контролю за соціальними, екологічними та економічними наслідками туристичної діяльності.

Клімат цього південного району Одещини характеризується як помірно континентальний, з тривалим жарким літом, і м'якою, рідше холодною і малосніжною зимою. Середньорічні температури повітря мають позитивні значення і відповідають в середньому +8,1 і +11,8⁰С. Найхолодніший період січень-лютий місяці, в окремі роки середня температура повітря досягала -7 і -10,3⁰С, відповідно. Середньорічні суми опадів змінюються від 200 до 711,6 мм. Велика частина з них випадала в теплу пору року з травня по жовтень – від 53 до 87%. Більшу частину року переважають вітри північного і північно-східного напрямів, повторюваність їх за рік від 36 до 47%.

Вздовж морського узбережжя розташовано ланцюг мілководних лиманів. Цей ланцюг починається з лиману Джантшейський, за яким на схід йдуть Малий Сасик, лимани Тузлівської групи: найбільші за площею – Шагани, Алібей, Бурнас – та менші лимани – Магалецьке, Мартаза, Будури, Карачаус, Хаджидер, Курудіол, Солоне. Лимани мілководні, глибини коливаються в межах від 0,6 до 3 метрів. Хід рівня води в лиманах визначається режимом рівня моря, інтенсивністю водообміну з морем, режимом малих річок, які впадають в деякі водойми і процесом випаровування. Основна частина вод Тузловських лиманів має мінералізацію в межах 20–30 г/л і відноситься до хлоридного класу, натрієвої групи. Формування лиманів історично пов'язане з коливанням рівня води Чорного моря, а також процесами підняття і опускання прибережної смуги суші. Довжина пересипу, який відділяє лимани від моря, в межах НПП становить 44 км, його ширина на різних ділянках варіює від 50 до 350–400 метрів. Море та піщаний пересип особливо приваблюють рекреантів, адже за допомогою морської води успішно лікують захворювання серцево-судинної, нервової систем, органи травлення, органи опорно-рухового апарату, використовуючи її для зовнішнього застосування. Для всіх лиманів характерна наявність лікувальних грязей (пелоїдів), які здавна використовувалися місцевими жителями й рекреантами. Бальнеологічні ресурси лиманів за своїми властивостями придатні для лікувального застосування при захворюваннях органів опорно-рухового апарату, центральної та периферичної нервової системи, серцево-судинної системи, органів травлення, гінекологічних захворювань, хвороб шкіри.

Тваринний світ Тузловської групи лиманів дуже різноманітний. На території зустрічаються 262 видів птахів, що входять до 19 рядів. Частина птахів гніздиться чи зимує на лиманах Тузловської групи, більшість – мігрує через вказану територію. Ссавці представлені 37 видами 9 рядами. До Червоної книги України занесені 9 видів та до Європейського червоного списку 11 видів. В межах водойм НПП найбільш поширені морські і солонуватоводні види риб. Прісноводні види представлені в основному родиною коропових. З морських видів найбільш поширені представники родини Кефалевих, Бичкових. На території парку виявлено 2 види земноводних і 5 видів плазунів.

НПП «Тузловські лимани» знаходиться у степовій зоні. Степова рослинність приурочена до схилів лиманів. Крім неї у парку є лісова рослинність, переважно штучного походження, зустрічається водна, прибережно-водна (болотна), лучна, солончакова, солонцева та приморська псамофітна рослинність. Флора НПП представлена 507 видами вищих судинних рослин з 289 родів та 78 родин. Трав'янисті рослини складають більше ніж 80%, деревних видів 15,25%, напівдеревних – всього 2,5%. На території національного природного парку зберігається генофонд значної кількості корисних рослин. Найбільшою є частка лікарських рослин. Також, багато кормових та медоносних видів.

Серед бальнеологічних ресурсів найважливіше місце займають ресурси моря і пляжі. Сприятливе поєднання кліматичних ресурсів і ресурсів моря дозволяють відпочивати і лікуватися на морському березі з кінця травня до кінця вересня включно.

Наявні природні ресурси НПП «Тузловські лимани», перспективні для лікувально-оздоровчого, екологічного, спортивного, водного, пригодницького та інших видів туризму.